

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานครนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และเพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ความตัวแปรที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการ โดยสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับนักเรียน ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภค ตอนที่ 3 ทักษะเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภค ตอนที่ 4 การปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภค ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากร คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา แบบสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน เป็นนักเรียนชาย 200 คนและนักเรียนหญิง 200 คน จากจำนวน 14 โรงเรียน โดยได้รับแบบสอบถามคืนมา 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปเอสพีเอสเอสเอ็กซ์ (SPSSX) ของสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยหาค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างโดยการทดสอบค่าที (t-test) เพื่อหาความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำมาสรุปเป็นผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน พบว่าส่วนใหญ่ใช้จ่ายวันละ 16-20 บาท บิดาและมารดาของนักเรียนจบชั้นประถมศึกษาตอนต้น บิดามีอาชีพค้าขาย แต่มารดามีอาชีพแม่บ้าน รายได้ของบิดาและมารดาต่อเดือนรวมกันน้อยกว่า

5,000 บาท

2. การศึกษาความรู้เกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร พบว่าส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าข้อคำถามที่นักเรียนมีความรู้น้อย 4 ข้อดังนี้

2.1 ข้อใดเป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดในการปรับปรุงส่งเสริมบริการสุขภาพของรัฐ

2.2 อาหารในข้อใดที่กระทรวงสาธารณสุขไม่ได้ประกาศควบคุมคุณภาพและมาตรฐาน

2.3 บุคคลในข้อใดไม่ควรรับประทานผงชูรส

2.4 วิธีทดสอบเครื่องสำอางค์โดยใช้ทาบนผิวหนัง ถ้ามีอาการแพ้จะเกิดขึ้นชั้นภายในระยะเวลาเท่าใด

3. การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคโดยส่วนรวมระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายชื่อมีข้อคำถามที่แตกต่างกันดังนี้

3.1 ข้อความในข้อใดไม่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องภาวะพลาสติก

3.2 โรงพยาบาลในข้อใดที่ให้บริการตรวจรักษาโรคติดต่อ

3.3 อาหารในข้อใดที่กระทรวงสาธารณสุขไม่ได้ประกาศควบคุมคุณภาพและมาตรฐาน

4. การศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร พบว่าโดยส่วนรวมมีทัศนคติอยู่ในเกณฑ์ดี เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าข้อที่นักเรียนมีทัศนคติก้านบวกอยู่ในเกณฑ์ดีมากมีจำนวน 1 ข้อ ได้แก่การโฆษณาเกี่ยวกับอาหารและยาทางสื่อมวลชนควรจะอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่โดยเคร่งครัด และอยู่ในเกณฑ์จำนวน 18 ข้อแยกเป็นทัศนคติทั้งค้านบวกและค้านลบ

ทัศนคติก้านบวก มีดังนี้

4.1 รัฐบาลควรออกกฎหมายให้ร้านขายยาแผนปัจจุบันมีเภสัชกรประจำมานานแล้ว

4.2 การรวมพลังผู้บริโภคช่วยให้สังคมพ้นจากการเอาเปรียบจากผู้ผลิตและผู้จำหน่ายได้

4.3 ผลิตภัณฑ์สุขภาพที่มีตรารับรองคุณภาพมาตรฐานจากกระทรวง
อุตสาหกรรมแสดงว่าปลอดภัย

4.4 การออกกำลังกายเป็นประจำทำให้คนเรามีอายุยืน

4.5 ห้ามใช้ยาลดกรดหรือยาลดกรดที่ขายในท้องตลาดประกอบอาหาร

4.6 แคมพูที่กินไม่จำเป็นต้องมีพองมาก

4.7 น้ำส้มสายชูหมักและน้ำส้มสายชูกลั่นเหมาะสำหรับบริโภคมากกว่า

น้ำส้มสายชูเทียม

ทัศนคติค้านลบ มีดังนี้

4.8 โดยทั่วไปคลินิกแพทย์ให้บริการการรักษาพยาบาลได้ดีกว่าโรงพยาบาล

รัฐบาล

4.9 การประกันชีวิตมักทำให้ผู้ทำประกันอายุยืนยาวขึ้น

4.10 เมื่อมีอาการป่วยอย่างเกี่ยวกับที่เคยป่วยมาแล้ว เราสามารถนำ

ยารักษาโรคที่เคยใช้มาใช้ได้

4.11 น้ำใบไม้บดสามารถแก้อาการร้อนในหรือจ้ำในได้

4.12 น้ำนมเปรี้ยวหรือโยเกิร์ตมีคุณค่าทางอาหารมากกว่าน้ำนมสด

4.13 เวลาเป็นไข้ ไม่ควรรับประทานน้ำแข็ง

4.14 การรับประทานยาเม็ควิเคมินช่วยทำให้ร่างกายไค้สารอาหารครบ

ถ้วน

4.15 อาหารที่มีประโยชน์มักเป็นอาหารที่มีราคาแพง

4.16 ผลิตภัณฑ์หรือบริการสุขภาพที่มีการโฆษณาต่างๆ แสดงว่าเชื่อถือได้

4.17 การใช้ยาเพื่อลดความอ้วนจะทำให้สะดวกและไค้ผลเร็วกว่าวิธีอื่น

4.18 การใช้ถ้วยชงต้มประกอบอาหารมีอันตรายมากกว่าการใช้ถ่าน

หรือฟืน

5. การเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคระหว่างนักเรียนชาย
และนักเรียนหญิงพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิง
มีทัศนคติดีกว่านักเรียนชาย สำหรับข้อที่แตกต่างกันมีดังนี้

5.1 การรวมพลังผู้บริโภคช่วยให้สังคมพ้นจากการเอาเปรียบจากผู้ผลิต

และผู้จำหน่ายไก่

5.2 ผลิตภัณฑ์สุภาพที่มีตรารับรองคุณภาพจากกระทรวงอุตสาหกรรม
แสดงว่าปลอดภัย

5.3 แชมพูที่ตีไม่จำเป็นต้องมีฟองมาก

5.4 น้ำส้มสายชูหมักและน้ำส้มสายชูกลั่นเหมาะสำหรับบริโภคมากกว่า
น้ำส้มสายชูเทียม

5.5 การรับประทานยาเม็ควิตามินช่วยทำให้ร่างกายได้สารอาหาร

ครบถ้วน

5.6 อาหารที่มีประโยชน์มักเป็นอาหารที่มีราคาแพง

5.7 การใช้ยาเพื่อลดความร้อนจะทำให้สะดวกและไค้ผลเร็วกว่าวิธีอื่น

5.8 แพทย์แผนโบราณสามารถรักษากระดูกหักไค้ดีกว่าแพทย์แผนปัจจุบัน

5.9 ชักคารินสามารถใช้แทนน้ำตาลไค้โดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อ

ร่างกาย

6. การศึกษาการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร พบว่าโดยส่วนรวมมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ เมื่อพิจารณารายข้อ
พบว่า

6.1 เรื่องที่ควรปฏิบัติ นักเรียนปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ ในเรื่อง

6.1.1 เวลาซื้ออาหาร ฉันมักห้ามผู้ประกอบอาหารไม่ให้ใส่ผงชูรส

6.1.2 ฉันล้างหน้าด้วยน้ำและสบู่อ่อนเพื่อป้องกันสิว

6.1.3 ฉันซื้อสินค้าโดยพิจารณารายละเอียดจากฉลากสินค้าเสมอ

6.1.4 เวลาซื้ออาหารฉันบอกผู้ขายไม่ให้ใช้ถุงพลาสติกที่มีสีบรรจ

อาหาร

6.1.5 ฉันรับประทานยาที่แพทย์ให้แต่ละครั้งให้หมดแม้ว่าอาการ

ของโรครจะหายแล้วก็ตาม

6.1.6 ฉันสังเกตลักษณะของน้ำส้มสายชูและสีของพริกกองใน

น้ำส้มก่อนใช้ปรุงอาหาร

6.1.7 เมื่อมีอาการไม่สบาย ฉันจะไปพบแพทย์

6.1.8 ก่อนซื้อผลิตภัณฑ์ไค้ๆ ฉันจะสังเกตรูป ลักษณะ สีและกลิ่น

ของผลิตภัณฑ์นั้นๆ

6.1.9 ในการจุกเต้าก็้ำช ฉ้นจุกไม้ซี่คก่อนจิงเป็คก็้ำช

6.1.10 เมื่้อมีปัญหาเก็คช้น ฉ้นมักใช้หลักขรรคมทางศำสนำเข้า

แก็ช

6.1.11 ก่อนไปรับบริกำรจำคสถำนบริกำรสุขภำพ ฉ้นจะศึคษำข้อมูค

เก็ควำกับสถำนบริกำรนั้นำก่อน

6.1.12 เมื่อช้ออำหำรรับประทำน ฉ้นจะพยำยำมหลึคเล็ยงอำหำร

ท้ำสี่สี่

6.1.13 ฉ้นเล็คช้อผลิตภัณฑ์และใช้บริกำรสุขภำพโดยยึคหลักคุณภำพ

เป็นศำคัญ

6.2 เร็องที่ไมควำรปฏิบัติ

6.2.1 นัคเร็ย่นละเว็นกำรปฏิบัติอยู่ในเกณท์คึมกำค ในเร็อง

6.2.1.1 ฉ้นรับประทำนผลไม้แช่ฉ้มหรือผลไม้คองเสมอ

6.2.1.2 เวลำช้ออำหำรกระป๋อง ฉ้นจะสังเกคเฉพาะ

ลักษณะของกระป๋องเทำนั้น

6.2.1.3 เมื่อฉ้นเท่นอยหรืออ่อนเพลลย ฉ้นจะคึมยำฐกำลั้ง

6.2.2 นัคเร็ย่นละเว็นกำรปฏิบัติอยู่ในเกณท์คึ ในเร็อง

6.2.2.1 ฉ้นทคลงช้อสินค้ำที่ออกใหม่คำมค้ำโชนภำ

6.2.2.2 เมื่อฉ้นนอนไม้หลับ ฉ้นจะรับประทำนยำนอนหลับ

6.2.2.3 ฉ้นรับประทำนวิคะมินบ้ำรุงรำงกำยอยู่เสมอ

6.2.2.4 เมื่อเวลำดูหนังสือคึกๆ ฉ้นคึมน้ำช้ำหรือกำพ

7. กำรเปร็ยบเท็ยบกำรปฏิบัติเก็ควำกับสุขภำพผู้บริโกคระหว่ำงนัคเร็ย่นช้ำย และนัคเร็ย่นหญิง โดยส่วร่วมพบว่ำไม้คคกค้ำงกันอย่ำงมีนัยศำคัญทงสถิติที่ระคับ .05 เมื่อพิจำรณำรยช้อมีช้อที่คคกค้ำงกันคึงนี้

7.1 เวลำช้ออำหำรฉ้นบอกผู้ช้ำยไม้ให้ใช้ถุงพลำสคคที่มีสี่บร รจอำหำร

7.2 เมื่้อมีอำกำรไม้สบำย ฉ้นจะไปพบแพทย

7.3 ก่อนช้อผลิตภัณฑ์คึกๆ ฉ้นจะสังเกครูป ลักษณะ สีและกลิ่นของ

ผลิตภัณฑ์นั้นำ

7.4 เมื่อผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ฉันใช้ประจำขึ้นราคาอยู่เรื่อยๆ ฉันจะงข้อ
ผลิตภัณฑ์นั้น

7.5 เมื่อเจ็บป่วยเล็กน้อย ฉันใช้ยาสามัญประจำบ้านรักษาโรคด้วยตนเอง

7.6 เวลาซื้ออาหารกระป๋อง ฉันสังเกตลักษณะของกระป๋องเท่านั้น

7.7 เมื่อฉันเหนื่อยหรืออ่อนเพลีย ฉันจะดื่มยาชูกำลัง

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยและศึกษาเรื่องความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติเกี่ยวกับ
สุขภาพผู้บริโภคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร
ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยเฉพาะประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร
ส่วนใหญ่มี ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด ซึ่งอาจนำมา
อภิปรายได้ดังนี้

เนื่องจากการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาได้มีหลักในการ เน้นพฤติกรรมสุขภาพ
ทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติแตกต่างกันในระดับชั้นต่างๆ สำหรับในชั้นมัธยม
ศึกษาคอนปลายนี้เน้นเรื่องความรู้เป็นอันดับ 1 รองลงมาคือทักษะและการปฏิบัติตามลำดับ
การที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความรู้อยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ อาจเนื่องมา
จากความรู้เกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคมีขอบเขตของเนื้อหากว้างขวางมากและมักจะเปลี่ยนแปลง
อยู่เสมอ นักเรียนอาจจะติดตามความรู้ใหม่ๆ ไม่ใคร่ทัน ประกอบกับการเรียนการสอนในวิชา
สุขศึกษาโดยทั่วไปมักจะยึดตำราสุขศึกษาเป็นหลัก นักเรียนมีโอกาสศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมน้อย
อีกด้วย อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยดังกล่าวก็ยังมีให้หมายความว่าการเรียนการสอน
วิชาสุขศึกษาเนื้อหาเรื่องสุขภาพผู้บริโภคจะไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร ทั้งนี้
เพราะความรู้ที่นักเรียนได้รับจากการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาจะได้ผลสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อ
นักเรียนได้นำความรู้นั้นไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันเท่านั้น ดังที่เกอเต้ (Goethe) ได้
กล่าวว่าเพียงมีแต่ความรู้เท่านั้นไม่พอจะต้องนำเอาไปใช้ และการตั้งใจว่าจะทำนั้นก็ไมพอ
จะต้องลงมือทำจริงๆ ด้วย (เกอเต้ อ้างถึงใน สุขชาติ โสมประยูร 2528: 16) ซึ่งตรงกับ
จุดประสงค์วิชาสุขศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 ข้อหนึ่งที่ระบุไว้

ว่าเพื่อให้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันจนเกิดเป็นสุขนิสัยได้โดยยึดถือเหตุผลทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก (กระทรวงศึกษาธิการ 2523: 173) ฉะนั้นจึงต้องพิจารณาพฤติกรรมด้านอื่น ๆ ควบคู่ไปกับพฤติกรรมด้านความรู้ด้วย นอกจากนี้สื่อมวลชนก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อความรู้เกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคของนักเรียนทั้งนี้เพราะข่าวสารที่สื่อมวลชนเผยแพร่แก่ประชาชนมีทั้งข้อมูลข่าวสารที่ถูกคองหรืออาจบิดเบือนไปจากความเป็นจริงบ้าง จึงเป็นผลให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคนักเรียนได้รับอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานครระหว่างเพศชายและเพศหญิง ผลการวิจัยพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีความรู้ใกล้เคียงกันนั้น อาจนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

จากการศึกษาข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงพบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจของบิดาและมารดาของนักเรียนทั้งสองเพศคล้ายกันมาก และการที่นักเรียนทั้งสองเพศเป็นตัวอย่างประชากรที่อยู่ในวัยเดียวกัน ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษาซึ่งเรียนรวมกันทั้งสองเพศ ประกอบกับข้อความถามที่ไขถามความรู้เกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคของนักเรียนไม่เน้นการแยกเพศในเรื่องสุขภาพผู้บริโภค จากเหตุผลดังกล่าวจึงอาจเป็นสาเหตุให้นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีความรู้ใกล้เคียงกัน

3. ในเรื่องทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภค จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคอยู่ในเกณฑ์ดี แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีทัศนคติต่อความรู้ที่ได้รับ จึงเป็นผลให้นักเรียนมีทัศนคติอยู่ในเกณฑ์ดีมากในข้อ การโฆษณาเกี่ยวกับอาหารและยาทางสื่อมวลชนควรจะอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่โดยเคร่งครัด ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันนักเรียนได้พบว่ามีการใช้สื่อโฆษณาเพื่อประชาสัมพันธ์ขายผลิตภัณฑ์และบริการสุขภาพในรูปแบบต่างๆ อย่างแพร่หลาย เช่น การลศ แลก แจก แถม โดยใช้ข้อความหรือคำพูดที่แฝงไว้ด้วยการรังใจ ชักจูงเพื่อให้เลือกซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการสุขภาพจากผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย หากผู้บริโภคที่มีความรู้น้อยหรือมิได้พิจารณาไตร่ตรองโดยรอบคอบ หรือมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องในเรื่องการโฆษณาเกิดความเข้าใจผิดจนเกิดทัศนคติที่ไม่ถูกต้องคล้อยตามสื่อโฆษณานั้นๆ ดังนั้นจากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า นักเรียนได้ตระหนักถึงปัญหาด้านนี้ จึงเกิดทัศนคติอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

ในเรื่องเกี่ยวกับการโฆษณาถึงกล่าวซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการ
คุ้มครองผู้บริโภค (2525: 12) ที่พบว่าผู้บริโภคที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความเห็น
ว่าการคุ้มครองผู้บริโภคมีความจำเป็นร้อยละ 71 และของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครอง
ผู้บริโภค (2528: 10) ซึ่งพบว่านักเรียน นิสิต นักศึกษา เห็นว่าการคุ้มครองผู้บริโภค
มีความจำเป็นมากคิดเป็นร้อยละ 98.8 เมื่อเจ้าหน้าที่ได้เข้าควบคุมการโฆษณาเกี่ยวกับ
อาหารและยาทางสื่อมวลชนโดยเคร่งครัดทั้งด้านข้อความ หรือคำพูด วิธีการโฆษณารูป
สัญลักษณ์ให้ถูกต้อง เพื่อให้ผู้บริโภคมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ
ที่โฆษณา เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ว่าผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพควรมีรูปลักษณ์อย่างไร เพื่อให้เกิด
การตัดสินใจที่ถูกต้องในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สุขภาพ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานของรัฐและ
เอกชน เช่นสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานคณะกรรมการอาหารและ
ยา กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สมาคมส่งเสริมผู้บริโภค
ของสภาสตรีแห่งชาติที่ดำเนินการคุ้มครองสิทธิ และผลประโยชน์ของผู้บริโภค ช่วยเผยแพร่
ข่าวสารความรู้ที่ถูกต้องแก่ผู้บริโภค จึงเป็นผลให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีในเรื่อง การรวมพลัง
ผู้บริโภคช่วยให้สังคมพ้นจากการเอาเปรียบจากผู้ผลิตและผู้จำหน่ายได้ เช่นผลิตภัณฑ์สุขภาพ
ที่มีตรารับรองคุณภาพมาตรฐานจากกระทรวงอุตสาหกรรมแสดงว่าปลอดภัย และผลิตภัณฑ์
หรือบริการสุขภาพที่มีการโฆษณามากๆแสดงว่าเชื่อถือได้

4. การเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคของนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานครระหว่างเพศชายและเพศหญิง ผลการวิจัยพบว่าแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงมีทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภค
ดีกว่านักเรียนชาย ซึ่งนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

เพศหญิงเป็นเพศที่นิยมวาด อ่อนโยน มีความสนใจกิจกรรมในร่ม เช่นงานเย็บ
ปักถักร้อย งานฝีมือ งานครัวและงานประดิษฐ์ตกแต่งมากกว่าเพศชาย ซึ่งชอบทำกิจกรรม
ที่ต้องใช้แรง ชอบประดิษฐ์สิ่งที่ตนสนใจ (สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม
(2529: 98) จึงทำให้บิดามารดาของนักเรียนหญิงให้ความสนใจเอาใจใส่อบรมให้ความ
คุ้มครองปลูกฝังค่านิยมของการเป็นแม่บ้าน ทำให้นักเรียนหญิงมีความพอใจ ความสนใจ
ความต้องการ และเห็นคุณค่าความสำคัญของเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคซึ่งเป็นเรื่อง
เกี่ยวกับชีวิตประจำวันและกิจกรรมที่ตนสนใจ จึงเป็นผลให้นักเรียนหญิงมีทัศนคติในเรื่อง
สุขภาพผู้บริโภคดีกว่านักเรียนชาย

เมื่อพิจารณารายชื่อในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แล้วพบว่า ข้อที่เกี่ยวกับการรวมพลังผู้บริโภคร่วมกันให้สังคมพ้นจากการเอาเปรียบจากผู้ผลิตและผู้จำหน่ายได้ และผลิตภัณฑ์สุขภาพที่มีตรารับรองคุณภาพมาตรฐานจากกระทรวงอุตสาหกรรมแสดงว่าปลอดภัย ซึ่งทั้งสองข้อนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับกฎหมาย แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีทัศนคติที่ดีในเรื่องกฎหมายมากกว่านักเรียนหญิง ซึ่งสอดคล้องกับผลการจัดอันดับการเลือกอาชีพเรียนต่อของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่พบว่านักเรียนชายเลือกอาชีพนักกฎหมายมากเป็นอันดับที่ 4 ในขณะที่นักเรียนหญิงเลือกอาชีพนี้เป็นอันดับที่ 10 (สุชา จันทน์เอม 2528: 63-64)

5. การปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภค จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งอาจนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การที่นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ดีแสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาโดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคซึ่งเริ่มและกระทำต่อเนื่องมาเป็นเวลาช้านาน นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงเพื่อให้สนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสภาพของสังคม ซึ่งตรงกับจุดประสงค์ของวิชาสุขศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 ที่ระบุไว้ว่า เพื่อให้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันจนเกิดเป็นสุขนิสัยโดยยึดถือเหตุผลทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก และเพื่อให้สามารถปรับปรุง ส่งเสริม และระวังรักษาสวัสดิภาพและสุขภาพของตนเองและของครอบครัวได้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2523: 173)

นอกจากนี้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยเฉพาะสื่อมวลชนต่างๆสามารถมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคนักเรียนมาก เนื่องจากนักเรียนวัยรุ่นตอนปลายซึ่งจะมีความสามารถในทางวิชาการต่างๆเป็นอย่างดี มีความสนใจพิเศษในการที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อจะได้อำนวยให้นักเรียนมีประสบการณ์ที่กว้างขวางและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น นักเรียนพร้อมที่จะค้นคว้าหาความรู้ แนวความคิดต่างๆ (สุชาติ โสมประยูร 2520: 58) ฉะนั้นหากนักเรียนได้รับความรู้ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคจากสื่อมวลชน ก็อาจทำให้นักเรียนเกิดทัศนคติ และการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภค

ควาย แต่จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคนั้นในเรื่องการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ที่หลายข้อ โดยเฉพาะเรื่องการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์และการเลือกรับบริการสุขภาพ เช่น การหลีกเลี่ยงอาหารที่ไม่ดี การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานบริการสุขภาพก่อนไปขอรับบริการ และการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์และใช้บริการสุขภาพโดยยึดหลักคุณภาพเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจินตนา สรายุทธพิทักษ์ (2528: 22-26) ที่พบว่าผู้ปกครองมีการรับรู้ในสภาพจริงเกี่ยวกับสุขปฏิบัติในเรื่องสุขภาพผู้บริโภคของนักเรียนมากในเรื่องการเลือกซื้อสินค้าต่างๆโดยยึดหลักคุณภาพและความจำเป็นในการใช้ การเลือกซื้ออาหารหรือขนมที่ไม่ใช่ และในเรื่องการพิจารณารายละเอียดของฉลากสินค้าก่อนซื้อสินค้า และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (2525: 7) ที่พบว่านักเรียนอ่านฉลากสินค้าก่อนซื้อสินค้ามากที่สุด นอกจากนี้จากการวิจัยยังพบว่านักเรียนปฏิบัติคนในเรื่องที่ไม่ควรปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ดีมาก จำนวน 3 ข้อ ซึ่งเป็นเรื่องการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สุขภาพ ได้แก่ เรื่องการหลีกเลี่ยงการรับประทานผลไม้แช่แข็งหรือผลไม้คอง การหลีกเลี่ยงการสังเกตเฉพาะกระป๋องของอาหารกระป๋องก่อนซื้อ และการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติในเรื่องการดื่มยาสูบกำลัง แสดงว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้รับความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภค (โดยเฉพาะการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สุขภาพและการเลือกใช้บริการสุขภาพ) มาอย่างเพียงพอตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย อีกประการหนึ่งนอกจากกระทรวงศึกษาธิการแล้วก็ยังมีหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาลและเอกชน เช่นสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม จึงเป็นผลทำให้เด็กนักเรียนมีการปฏิบัติในเรื่องสุขภาพผู้บริโภคอยู่ในเกณฑ์ที่ถึงกลาง

6. การเปรียบเทียบการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานครระหว่างเพศชายและเพศหญิง ผลการวิจัยพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงปฏิบัติคนในเรื่องสุขภาพผู้บริโภคได้ใกล้เคียงกับนักเรียนชายทั้งในเรื่องที่ควรปฏิบัติและในเรื่องที่ไม่ควรปฏิบัติ ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นวัยรุ่นซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม รวมทั้งมีพฤติกรรมที่เสี่ยงกันมาก มักจะใช้อิทธิพลจากหมู่คณะ ดังนั้นเด็กในวัยนี้จึงมีความรู้สึกนึกคิดและจิตใจที่เสี่ยงกัน (สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม 2529: 71) นอกจากนี้ยังมีความกลัวที่จะแตกต่างจากผู้อื่น เด็กวัยนี้จึงไม่ชอบการแข่งขัน ไม่ชอบการเปรียบเทียบ และต้องการทำตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ (จริยาวัตร คมพยัคฆ์ และ อุคม คมพยัคฆ์ 2525: 311) จึงอาจเป็นอีกสาเหตุหนึ่งซึ่งทำให้การปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่เสนอแนะดังนี้

1. เนื่องจากผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังมีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด มีทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคอยู่ในเกณฑ์ดี ดังนั้นทางโรงเรียนและครูผู้สอนจึงควรเห็นความสำคัญของเนื้อหาวิชาในส่วนที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้พัฒนาให้อยู่ในเกณฑ์ดีหรือดีมากต่อไป ดังข้อความต่อไปนี้

1.1 หมอประเภทใดที่มีรักษาโรคโดยใช้วิธีเสกเป่าบริเวณที่เจ็บป่วย

1.2 ข้อใดเป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดในการปรับปรุงส่งเสริมบริการสุขภาพ

ของรัฐ

1.3 อาหารในข้อใดที่กระทรวงสาธารณสุขไม่ได้ประกาศควบคุมคุณภาพ

และมาตรฐาน

1.4 บุคคลในข้อใดไม่ควรรับประทานผงชูรส

1.5 วิธีทดสอบเครื่องสำอางค์โดยใช้ทาบนผิวหนัง ถ้ามีอาการแพ้จะเกิด

ผื่นขึ้นภายในระยะเวลาเท่าใด

นอกจากนี้ควรจะได้มีการสำรวจ หรือทดสอบความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติของนักเรียนก่อนเรียน แล้วพยายามเสริมสร้างความรู้ที่ถูกต้อง ทัศนคติ และการปฏิบัติที่เหมาะสมแก่นักเรียน และมีการประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อต้องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ

2. การที่นักเรียนหญิงมีทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภครู้ว่านักเรียนชายสมควรที่ทางโรงเรียนจะได้มีการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษา โดยเน้นให้นักเรียน

รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ของโครงการสุขภาพในโรงเรียน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพผู้บริโภครวม โดยมุ่งที่จะให้นักเรียนชายและนักเรียนหญิงได้มีโอกาสนำความรู้ และประสบการณ์ไปปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคได้เท่าเทียมกัน รวมทั้งควรจะได้แนะนำนักเรียนชายให้สนใจต่อกิจกรรมเกี่ยวกับผู้บริโภครวมมากขึ้น

นอกจากนี้ควรปรับปรุงส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติอยู่ในเกณฑ์ดีในเรื่องต่อไปนี้

- 2.1 เราไม่ควรซื้อน้ำปลาที่มีราคาถูกมากมาใช้ปรุงอาหาร เพราะไม่ใช่น้ำปลาแท้
- 2.2 เราสามารถประกอบอาหารให้อร่อยถูกปากโดยไม่จำเป็นต้องใส่ผงชูรส
- 2.3 การใช้สมุนไพรรักษาโรคจะได้ผลดีเช่นเกี่ยวกับการใช้ยาแผนปัจจุบัน
- 2.4 เราควรไปพบแพทย์เมื่อรู้สึกมีอาการไม่สบาย

3. ในปัจจุบันวิทยาการ ความรู้ต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้าอยู่เสมอ ครูผู้สอนจึงควรส่งเสริมให้นักเรียนสนใจข่าวคราวความรู้เกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภครวมที่มีการเคลื่อนไหวอย่างไร เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนตื่นตัวทันต่อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงนั้นๆ อยู่เสมอ นอกจากนี้ควรให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมพฤติกรรมเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคของตนเองให้อยู่ในเกณฑ์ดีในเรื่องต่อไปนี้

- 3.1 ฉันทับประทานลูกชิ้นที่เหนียวและกรุบกรอบเสมอ
- 3.2 ฉันทักใช้ยาในปริมาณที่มากกว่าแพทย์สั่งเล็กน้อย เพื่อให้ยามีความแรงและได้ผลเร็ว

พร้อมกันนี้ ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพฤติกรรมของบุคคลอื่นโดยส่วนรวมด้วย เพราะสุขภาพส่วนตนและสุขภาพส่วนรวมมักมีความเกี่ยวข้องกันเสมอ โดยทางโรงเรียนควรจะได้จัดหรือส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับผู้บริโภครวมมากขึ้น ทั้งในรูปแบบหรือการจัดนิทรรศการ เผยแพร่ความรู้และประสบการณ์ด้านนี้

4. ถ้ามีการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตร สุขศึกษาของระดับมัธยมศึกษาตอนปลายควรที่จะนำผลการวิจัยเรื่องนี้ไปเป็นแนวทางในอันที่จะพัฒนา และปรับปรุงเนื้อหาของหลักสูตรให้สอดคล้องกับวัยและความต้องการ ของนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ สามารถป้องกันแก้ไขปัญหาสุขภาพผู้บริโภคของตนเองและผู้อื่นในชุมชนได้ถูกต้องและเหมาะสม

ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยเปรียบเทียบเรื่องความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นสมาชิกชมรมผู้บริโภคกับนักเรียนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกชมรมผู้บริโภค หรือระหว่างโรงเรียนในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
2. ควรมีการศึกษาเรื่องความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคในเรื่องเดียวกันกับนักเรียนในระดับประถมศึกษากรุงเทพมหานครและในต่างจังหวัดทั่วประเทศ เพื่อที่จะได้ทราบความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคอย่างทั่วถึง ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาให้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน
3. ควรมีการศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยด้านอื่นๆ เช่น สภาพของครอบครัว ทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจและสังคม ที่อาจมีผลต่อความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภค
4. ควรมีการศึกษาความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภคโดยใช้วิธีการอื่นๆประกอบด้วย เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การติดตามผลการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ได้ผลของการวิจัยที่ถูกต้องและแน่นอนยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย